

Fenomén slovenských studentů na českých vysokých školách

Němečková Kateřina, Hošková Lenka

16. 12. 2010

1. Úvod

Při studiu na vysoké škole se většina z českých studentů setkává se svými slovenskými spolužáky. Aktuálním trendem pro Slováky je odjet studovat právě do České republiky, která je pro ně výhodná v tom, že studují v zahraničí a zároveň pocítují minimální jazykovou bariéru. Kromě těchto hlavních bodů je mnoho dalších důvodů pro rozhodnutí odejít studovat právě do Čech. Tato studie se je snaží identifikovat a přiblížit.

2. Cíl

Cílem této seminární práce je odpovědět na výzkumnou otázku, která zní: **Proč jsou české vysoké školy tak oblíbené pro slovenské studenty.** Vedlejšími cíli je zjištění hlavních motivátorů slovenských studentů začít studovat vysokou školu v České republice. Podnětem pro zkoumání je skutečnost, že studenti ze Slovenska zaujímají z hlediska počtu první příčky mezi zahraničními studenty. Jako hlavní prostředek k dosažení cíle byl zvolen kvalitativní výzkum.

3. Literární rešerše

Problematikou slovenských studentů na českých vysokých školách se zabývá řada článků publikovaných na různých internetových zpravodajských nebo studijních portálech. Tištěné publikace jsou zaměřeny spíše na rozdíly ve vývoji české a slovenské kultury. Významným tištěným zdrojem informací by mohl být sborník prací k 10. výročí pražské univerzitní slovistiky, který obsahuje stať od Květoslavy Musilové „Slovenští vysokoškoláci v ČR (výsledky ankety 2005)“.

V článku na webovém portálu aktualne.cz řeší autorka Veronika Suchá otázku zavedení školného na českých vysokých školách a možného odlivu slovenských studentů. Na Slovensku se stejně jako v České republice studuje zadarmo, pokud se studuje v mateřském jazyce. Podle slovenské premiérky Ivety Radičové zůstane studium na slovenských vysokých školách nadále zdarma. Zavedení školného v Čechách by způsobilo určitý odliv slovenských studentů. Jejich počet není zanedbatelný, z celkového počtu 232 tisíc vysokoškolských studentů je 16 tisíc slovenských studentů na veřejných a 6 tisíc na soukromých vysokých školách. Hlavní problém této situace vidí autorka ve dvou rovinách. Z hlediska Slovenska je to otázka připravenosti tamních vysokých škol na nápor místních studentů. Z pohledu ČR

se řeší otázka placení školného a studentských půjček. Platit má člověk po dosažení průměrného příjmu. Sporné je určení, zda-li tento příjem má být určován podle země ve které vystudoval nebo podle země, ze které pochází. Další komplikace by spočívala ve složité komunikaci mezi úřady jednotlivých států. Přes všechny uvedené informace se většina vysokých škol neobává odlivu slovenských studentů. Problém by mohl nastat jen u konkrétních oborů, vzhledem k neexistenci přesných statistik, nelze určit o jaké obory by se konkrétně jednalo [1].

Článek Slováci na českých vysokých školách, uveřejněný na stránkách Lékařské fakulty univerzity Palackého v Olomouci, je zaměřen na hodnocení výhod a nevýhod studia těchto „cizinců“ pro Čechy. Stejně jako ostatní autoři je v něm zmíněn rostoucí trend počtu slovenských studentů. Nejvíce jich je na Karlově univerzitě, Vysoké škole ekonomické a na brněnské Masarykově univerzitě. Hlavními lákadly je vyšší úroveň českých škol, kvalitnější vzdělání a lepší vyhlídky na uplatnění po skončení. Jako hlavní důvod toho, že někteří Češi vnímají Slovaky jako něco špatného, je v nepoměru studujících Čechů na Slovensku a naopak. Desítkám tisíc absolventů českých středních škol zůstane vyšší vzdělání odepřeno a oni nevyhnutelně hledají příčinu v konkurenci z východu. Protiargumentem by mohl být prospěch, který s sebou přináší příchod Slováků. Je tím myšleno to, co zde utratí za zboží a služby za dobu relativně dlouhého pobytu při studiu. Mnoho z nich dokonce uvádí, že se v Čechách plánují usadit i po promoci. Tím by se mohl řešit problém s vymírající populací a získání kvalitních odborníků. Druhou stranou mince je, že pokud stát tisícovkám vlastních absolventů gymnázií nedovolí pokračovat ve vzdělání, nejenže znehodnotí náklady na zhruba osmnáct let jejich života, ale bude zřejmě muset dále investovat do jejich rekvalifikace či podpory v nezaměstnanosti. Další napětí vzniká při poskytování kolejí, které jsou přidělovány na základě dojezdové doby. Tím se stává získání ubytování pro Slovaky téměř samozřejmostí. Důležitým aspektem článku byly vybrané názory z internetových diskuzí týkajících se zmiňované problematiky. Většina prezentovaných článků kritizovala slovenské studenty, jejich chování a vyjadřovala nespokojenost s výhodami, které jsou jim poskytovány [2].

Katedra českého jazyka a literatury Univerzity Palackého (KCJL UP) vede od poloviny 90. let minulého století sociolingvistický projekt s názvem „Současné česko-slovenské a slovensko-české kontakty“. Hlavní myšlenkou je průběžné mapování změn v jazycích obou zemí po rozpadu Československé federativní republiky. Projekt se zaměřuje nejen na aktuální možnosti přímého a nepřímého kontaktu obou jazyků, ale zejména pak na vývojové tendence v porozumění češtině nebo slovenštině zejména u mladé české a slovenské generace. Autoři se zároveň snaží vysledovat jak se vzájemně prolínají bohemismy a slovakismy do obou jazyků. Zajímavé poznatky studie uvádí při rozhovorech se Slovenskými studenty studujícími v Čechách. Přibližná třetina respondentů uvedla, že jim jejich blízcí sdělili, že u nich zaznamenali změnu vyjadřování v důsledku delšího pobytu v ČR. Menší část studentů se domnívá, že žádné české výrazy neužívá. Slovenští respondenti vnímají jako určitý projev xenofobie to, když Češi předstírají, že jim nerozumí; takovou situaci vystihují slova 24leté studentky: „Niekedy mám pocit, že mi ľudia aj keď rozumejú, nechcú rozumieť. Najčastejšie sa mi to stáva v obchode. 50nici, si myslím, že so slovenčinou by nemali mať problémy“ [3].

4. Metodologie

Vlastní projekt je založen na kvalitativním výzkumu. Hlavní výhodou kvalitativního dotazování je naprostá svoboda ve výběru odpovědi. Díky tomu se daná problematika zkoumá více do hloubky. Respondent není nijak ovlivněn výběrem odpovědí a není omezován uzavřenými otázkami. Částečně řízený rozhovor umožňuje tazateli nasměrovat respondenta ke zjišťovanému cíli. Naopak nevýhodou

může být určitá subjektivita způsobená postupem při vyhodnocení odpovědí, relativně malý vzorek respondentů a časová náročnost. Vzhledem k individualitě každého jedince nastává menší prostor ke obecnému shrnutí dané problematiky. Důležitým krokem v práci bylo vypracování otázek v dotazníku, kterých jsme se drželi při samotném rozhovoru. Rozhovor byl částečně řízený a založený na kvalitativní stránce. Na základě rozhovoru a jeho vyhodnocení jsme získali potřebná primární data.

4.1. Příprava dotazníku

Příprava otázek, které jsme zařadili do dotazníku, spočívala ve vhodném sestavení tématických částí, které na sebe logicky navazovaly. Dotazník byl vytvářen tak, aby v průběhu rozhovoru rostla respondentova důvěra a byl ochoten s námi diskutovat i o relativně citlivých tématech. Poslední otázka by v případě zařazení na první místo mohla působit provokativně a popudivě. Tím že jsme s respondentem už absolvovali 10 předchozích otázek, vycítil, že nám nejde o rivalitu či provokaci.

Samotný dotazník obsahuje 11 otevřených otázek. Vzhledem k tématickému zaměření práce byly osloveny mladší věkové skupiny – studenti vysokých škol a absolventi VŠ ve věku do 30 let. Osloveni byli studenti z různých vysokých škol ve snaze o nejucelenější zachycení současného trendu. Vybraní respondenti byli z okruhu známých a přátel. Prostředí pro rozhovor bylo zvoleno v prostředí kavárny. Snažili jsme se o navození příjemné a uvolněné atmosféry, která je pro samotný výzkum velmi důležitá.

5. Praktická část

5.1. Samotné dotazování

Jak bylo zmíněno již v metodice, výzkum probíhal formou částečně řízených rozhovorů se slovenskými studenty, kteří se rozhodli studovat na vysoké škole v ČR. Výzkumné otázky byly formulovány do následující podoby:

- Proč jste se rozhodl(a) studovat v ČR?
- Je na Slovensku podle Vás jiný systém výuky a hodnocení?
- Šli jste studovat do ČR sami nebo s někým (rodina, kamarádi,...)?
- Myslíte si, že české vysoké školy jsou ve světě známější a mají lepší reputaci?
- Jak velký problém je pro Vás jazyková bariéra (není velká, ale existuje)?
- Pociťujete nějakou větší rivalitu u českých studentů?
- Máte pocit, že Vás profesori měří jiným metrem?
- Plánujete zde zůstat i po škole a pracovat zde? Proč?
- Jestliže ne, v čem si myslíte, že je výhoda mít českou školu na Slovensku?
- Změnily se vaše plány po ukončení nebo v průběhu studia?

- Myslíte si, že Slováci jsou cílevědomější než Češi?

Formulace otázek byla sestavena tak, aby respondent odpovídal rozvitými formulacemi a nesměřoval odpovědi do stručných a krátkých vět.

5.2. Výstup z rozhovorů

5.2.1. Respondent 1

Marián, 25 let, student ČZU v Praze

Marián se rozhodl studovat v ČR, protože je dobrodruh a chtěl zažít něco nového. Situaci měl ulehčenou tím, že s ním šli i jeho kamarádi. Domnívá se, že rozdíly v systému výuky jsou minimální, ale české vysoké školy jsou ve světě známější a mají lepší pověst. S jazykovou bariérou problém nemá, ale pociťuje určitou nevraživost vůči slovenskému jazyku. Uvádí, že jazyková bariéra je větší, než si lidé myslí. Větší rivalitu mezi studenty nepociťuje. Původně se Marián chtěl vrátit zpátky na Slovensko, ale plánuje, že po vystudování zůstane v ČR. Jedním z hlavních důvodů je jeho česká přítelkyně. Závěrem uvedl, že Slováci jsou cílevědomější než Češi.

5.2.2. Respondent 2

Marek, 21 let, student VUT v Brně

Marek si myslí, že některé vysoké školy v ČR mají lepší úroveň a jméno v EU respektive ve světě. Nemůže přímo posoudit, jestli je na Slovensku jiný systém výuky a hodnocení, protože na žádné VŠ na Slovensku nestudoval, ale myslí, že rozdíl určitě existuje. Pro studium v ČR se rozhodl, protože tu má hodně kamarádů a známých z jeho rodného města nebo ze střední školy. Jazykovou bariéru pociťuje pouze jednostranně. Čeština mu nedělá problém a rozumí každému slovu. Špatné zkušenosti má s Čechy, kteří nerozumí některým slovenským výrazům. Rivalitu u českých studentů zatím nepociťuje, ale počítá s tím, že se s ní někdy v budoucnu setká. Plány po studiích směřuje jinam než na Slovensko a do Čech. Nemyslí si, že jsou zde takové podmínky pro život, jaké by si představoval. Nespátňuje žádnou výhodu mít vystudovanou českou školu na Slovensku. Jeho plány do budoucna zůstávají stejné, jen pociťuje větší rozhled a více možností než při příchodu do ČR. Cílevědomost je podle něho není hodnotitelé z hlediska národa. Záleží na každém člověku, jeho individualitě, zodpovědnosti a osobních ambicích.

5.2.3. Respondent 3

Simona, 26 let, asistentka (vystudovala Masmediální komunikaci)

Simona má pocit, že slovenské školy kladou větší důraz na teorii, zatímco české školy se více zaměřují na praktické zkušenosti. Rozdíl mezi výukou nemůže porovnat, ale podle informací od kamarádů je přibližně stejný a podobný. Studovat do ČR odešla sama. Ze začátku si myslela, že české vysoké školy mají ve světě lepší renomé, ale po delší době v ČR si to již nemyslí. Jazyková bariéra pro ní není téměř žádný problém. Pro její spolužáky je to těžší. Občas se jí stává, že jí nerozumí. Samozřejmě, že

písemný projev je pro ni už trochu horší. Větší rivalitu pociťovala spíše ze začátku. Po bližším seznámení se rivalita vytratila. Pocit, že by jí profesori měřili jiným metrem, než české studenty nemá a věří, že to tak ani není. Zatím není rozhodnutá o tom, zda-li zde zůstane natrvalo. Nemyslí si, že cílevědomost je otázka národnosti.

5.2.4. Respondent 4

Daniel, 26 let, Záchranář horské záchranné služby

Daniela lákali lepší možnosti v ČR, a to jak studijní, tak cestovatelské. Primárním důvodem jeho studia zde je lepší kvalita vzdělání. Výukový systém se podle něj nedá zobecnit, ale myslí si, že přístup a způsob vzdělání je v každé zemi odlišný. Jazyková bariéra pro něj není vůbec žádný problém a rivalitu u studentů nepociťuje. Po vystudování se vrátil zpátky na Slovensko, protože je u nich prý nádherně.

5.2.5. Respondent 5

Jana, 24 let, studentka ČVUT v Praze

Jana potřebovala změnu a tak se rozhodla, že půjde studovat VŠ do České republiky. V tomto rozhodnutí jí pomohlo hodně to, že do ČR nepůjde sama, ale se svými kamarády ze střední školy. Proto pro ní bylo rozhodnutí mnohem lehčí, když věděla, že na to nebude sama. Na otázku, jestli si myslí, že české vysoké školy jsou ve světě známější, odpověděla ano. Hlavně ČVUT a Karlova univerzita. Mají ve světě lepší jméno a tím i lepší reputaci. Pro ní jazyk problém není. Horší je to u mladých Čechů, kteří vůbec nerozumí, když se s nimi snaží mluvit slovensky. Jazyková bariéra určitě existuje, ale pouze ze strany Čechů. Myslí si, že je velmi velká. Kromě jazykové bariéry ze strany českých spolužáků pociťuje i rivalitu. Po vystudování chtěla zůstat v ČR, ale plány se změnilly a chce se vrátit zpět na Slovensko. Výhodou, že bude mít vystudovanou českou vysokou školu spatřuje jedinež v tom, že mají lepší jméno, ale myslí si, že ve světě na tom už tolik nezáleží. Mínil, že je v podstatě jedno, jestli vystuduje českou nebo slovenskou vysokou školu.

5.3. Shrnutí

6. Vyhodnocení výsledků

6.1. Důvody studia v ČR

Z celkového počtu asi 220 000 studentů na českých vysokých školách je zhruba 32 700 osob s cizí státní příslušností. Část z nich za studium platí, ale ti, kteří studují v českých programech, mají stejné podmínky jako Češi, tedy studium zdarma. Počet zahraničních studentů za posledních 10 let výrazně vzrostl, což bychom mohli vnímat jako pozitivní trend. Konečně se opravdu otevíráme světu, mladí Češi odjíždějí studovat do zahraničí a cizinci se hrnou k nám.

Z celkového počtu zahraničních studentů tvoří 70 % slovenští studenti. Mezivládní dohoda z roku

2001 jim umožňuje používat mateřský jazyk při přijímacím řízení i během celého studia. Podle Ústavu pro informace a vzdělávání studovalo v roce 2003 na českých VŠ 7 445 Slováků. Nejvíce z nich na pražské Univerzitě Karlově (2 078) a Vysoké škole ekonomické (kolem tisícovky) a brněnské Masarykově univerzitě (1 221). U cizinců je nejvyšší zájem o Společenské vědy, obchod a právo, kdy tento obor v roce 2008 studovalo 42 % zahraničních studentů. I v případě studentů českých je jejich nejvyšší podíl v tomto oboru, avšak činí 34 %. Významný rozdíl zaznamenáváme v případě oboru Zdravotnictví a sociální péče ve kterém studuje 15 % zahraničních studentů vysokých škol, ale pouze 7 % studentů českých.

Graf č. 1: Struktura vysokoškolských studentů podle oborů vzdělávání a státní příslušnosti, 2008

Zdroj dat: ÚIV a vlastní dopočty ČSÚ <http://www.czso.cz>

Pro většinu respondentů byla prioritou úroveň českých vysokých škol, kterou spatřují v modernějším vybavení, kvalitnější vzdělávání a lepších možnostech uplatnění po ukončení studia. Reputace českých a slovenských vysokých škol Přítomnost slovenských studentů na českých univerzitách se stává faktem, nad kterým se nikdo nepozastavuje. Studuje jich tady téměř 25 000. S Čechy je to však jinak. Na Slovensku jich studuje jen něco přes tři sta.

České vysoké školy mají ve světě dobrou pověst. Některé z nich jsou vyhlášené pro svojí tradici a skvělou přípravu studentů do budoucna. O slovenských vysokých školách se příliš nemluví, přestože by čeští studenti mohli studovat za stejných podmínek jako slovenští studenti zde. Studium na slovenské vysoké škole pro ně neznamena změnu studijního režimu ani vyšší finanční výdaje. Mezi Českou a Slovenskou republikou totiž stále platí vzájemná dohoda o uznávání vysokoškolských titulů a neplacení školného.

Zjištěné poznatky potvrzují i respondenti. Shodují se na tom, že české vysoké školy mají lepší jméno. Přiznali, že tento fakt byl výrazným argumentem pro studium v ČR.

6.2. Jazyková bariéra

Na českých vysokých školách je slovenština stále chápána jako jazyk relativně rovnocenný – uchazeči mohou skládat přijímací zkoušky ve slovenštině a svou znalost češtiny vlastně dokazují už jen tím, že jsou schopni porozumět zadání. Výjimku tvoří snad jen obory zaměřené na český jazyk (bohemistika, filologie, učitelství apod.), kde se uchazeči ze Slovenska, ale i jiných zemí, musejí prokázat maturitou z češtiny nebo z ní vykonávat přijímací zkoušku Rovnoprávnost mezi oběma jazyky na našich školách je bráno jako pozitivní krok. Pokud by byla situace jiná, způsobilo by to umělé pěstování jazykové bariéry mezi slovenštinou a češtinou.

- většina slovenských studentů „rozumí vždy“ jak textům psaným (78 %), tak mluveným (79 %).

Zbývající procenta patří odpovědi „občas některému výrazu nerozumím“.

- při zapisování českých přednášek studenti běžně tzv. „přepínají kód“: průměrně 30 % z nich si zapisuje slyšený text slovensky, kolem 60 % smíšeně, tj. slovensky s českými prvky.
- blízkost obou jazyků je pro slovenské studenty výhodou také při komunikaci s českými vyučujícími: téměř třetina z nich používá výhradně svou mateřštinu, většina mluví „smíšenou formou“, tj. slovensky s českými prvky, a někteří se snaží mluvit česky.
- také mimo výuku, v běžných komunikačních situacích, používají slovenští studenti svou mateřštinu: více než polovina jich mluví výhradně slovensky a přibližně třetina slovensky s českými prvky. Pouze minimum studentů uvedlo, že hovoří česky [3].

Jazykovou bariéru nepociťuje žádný z respondentů. Pouze někdy se dostanou do situace, kdy jejich okolí nerozumí některým slovenským výrazům. Mluvené slovo není problémem pro nikoho z dotázaných, ale psaný text je pro ně o dost komplikovanější.

6.3. Plány do budoucna

Mnoho slovenských studentů přijíždí do Čech s neurčitými plány. Počítají s tím, že během studia budou mít dostatek času poznat místní kulturu, lidi kolem sebe a získat přátele a s tím spojené potřebné zázemí. Velmi často je rozhodnutí, zda-li zůstat v ČR natrvalo, spojeno s osobní i profesní stránkou. Vyšší platové ohodnocení a lepší možnosti uplatnění v zaměstnání jsou rozhodujícím aspektem při volbě toho, kam se bude ubírat jejich budoucnost. Přes 50 tisíc Slováků zde má trvalý pobyt a další desítky tisíc přechodný (ne všichni jsou pochopitelně vysokoškolsky vzdělání).

Ti, kteří se rozhodnout zde zůstat, přináší pro náš stát určitý prospěch. Částka, kterou zde utratí za zboží a služby během svého několikaletého pobytu není zanedbatelná. Dalším přínosem je získání kvalifikovaných odborníků. Náklady společnosti na sociální zabezpečení a vzdělání člověka od narození do ukončení střední školy jsou pořád nesrovnatelně vyšší než to, co je třeba investovat do jeho vysokoškolského vzdělání. Jinými slovy, získat ze Slovenska absolventa střední školy, umožnit mu další vzdělání a nabídnout zaměstnání je docela výhodné.

Podle studie KCJL UP mnozí ze slovenských studentů (2009: 42 %) chtějí po ukončení studia najít zaměstnání právě v České republice. Takové rozhodnutí vyjádřili v dotazníku především studenti, kteří u nás studují déle než dva roky. Kromě neexistence jazykové bariéry je motivem setrvání v ČR především jejich přesvědčení, že zde najdou lepší pracovní uplatnění (navíc s lepším finančním ohodnocením) než na Slovensku. Je tedy reálný předpoklad, že nadále zůstanou oba naše jazyky v přímém kontaktu. [3]

Respondenti nejsou zásadně proti tomu, aby zůstali v ČR. Reálně uvažují o životě v ČR se vším všudy. Pouze jeden z nich po vystudování VŠ v ČR odešel zpět na Slovensko. Jeho hlavní motivací byla láska k horám a Slovensku.

7. Závěr

Proč studovat v ČR? Na místě je důležité zmínit skutečnosti, které vysvětlují, proč má počet Slováků na českých vysokých školách a univerzitách stoupající tendenci. Je jich několik. Hlavní důvod, proč si je Slováci vybírají je dobré jméno a tradice, což se implicitně slučuje s možností získání kvalitního

vzdělání a následně lepších příležitostí do budoucna. Nemalou výhodou je blízkost jazyka. Mnoho z univerzit dovoluje používat slovenštinu nejen v mluvené formě, ale i v písemném projevu. Samotní slovenští studenti podle našeho výzkumu nemají s českým jazykem žádný problém.

Aktuálním trendem je, že samotné české univerzity lákají Slováky ke studiu v ČR. Ulehčení pro slovenské zájemce je možnost vykonávat přijímací zkoušky v daných slovenských městech, konkrétně v Bratislavě, Žilině a Košicích. Jedná se o Národní srovnávací zkoušky organizované společností Scio. Dle výsledků našeho výzkumu jsme nezaznamenali rivalitu mezi českými a slovenskými studenty. Při podrobnějším studiu problematiky jsme v mnoha internetových diskuzích našli některé negativně zaměřené názory na skutečnost, že je zde tolik slovenských studentů. Pro vývoj česko slovenských vztahů je důležité vzájemné ovlivňování těchto dvou kultur právě formou studia.

8. Použitá literatura

- [1] SUCHÁ, V. *Tisíce volných míst na VŠ: Školné může vyhnat Slováky*. [online] aktuálně.cz, 2010, [cit.2010-11-25]. Dostupné z <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=670873>
- [2] *Slováci na českých vysokých školách*. [online] Webové stránky Ústavu cizích jazyků LF UP, 2004, [cit.2010-11-25]. Dostupné z http://www.ucjlf.upol.cz/archiv/020/020_had_15.htm
- [3] ČERNÁ, L. *Výzkum vztahů mezi Čechy a Slováky: jak si rozumíme?*. [online] VysokeSkoly.cz, 2010, [cit.2010-11-25]. Dostupné z <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/vyzkum-vztahu-mez-icechy-a-slovak-y-jak-si-rozumime>

Počet shlédnutí: 388

From:
<https://www.hks.re/wiki/> - Hospodářská a kulturní studia (HKS)

Permanent link:
https://www.hks.re/wiki/fenomen_slovenskych_studentu_na_ceskych_vysokych_skolach

Last update: **03/09/2025 22:10**

